



ALUEHALLINTOVIKIRJEN UUTISKIRJE
Etelä-Suomen aluehallintovirasto, 17.5.2011
www.avi.fi/etela

Peruspalvelujen arviointiraportti valmistunut: Hallintorakenteiden uudistusten mahdollistamat hyödyt näkyvät vasta viiveellä

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on arvioinut alueensa väestölle suunnattujen peruspalvelujen saatavuutta vuonna 2010. Arviointiteemana oli hallinto- ja palvelurakenteiden muutosten vaikutukset peruspalvelujen saatavuuteen. Arviointi on tehty yhteistyössä Uudenmaan sekä Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa.

Kuntien määrä on vähentynyt ja valtion paikallisviranomaisten toimialueet ovat laajentuneet. Hallintorakenteiden muutos on mahdollistanut palvelujen tuottamisen entistä tehokkaammin. Palveluja ollaan kuitenkin samalla keskittämässä sinne, missä väestö pääosin on. Vaikka useimmat arvioinnin kohteena olleet palvelut ovat kohtuullisen hyvin kansalaisten saatavilla, on monissa palveluissa suuria alueellisia eroja. Kunta- ja palvelurakenteiden uudistamista mahdollistavat hyödyt ovat arvioitavissa vasta muutaman vuoden kuluttua.

Arviointikokonaisuudet olivat: hallinnon toimivuus, turvallisuus, osaaminen, hyvinvointi, liikennepalvelut sekä kuluttajan asema. Hallinnonalojen yhteisenä arviointikohteena oli paikallinen turvallisuusyhteistyö. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on laatinut kirjastoimen, liikunta-toimen, ja nuorisotoimen arvioinnit. Liikennepalvelujen arvioinnista vastasivat Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen elinkeinokeskukset. Lounais- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastossa on laadittu ruotsinkieliset opetustoimen ja kirjastotoimen raportit. Poliisitoimen osuudesta vastasi Poliisihallitus/Itä-Suomen aluehallintovirasto.

Jokaisesta arviointikohteesta on erillinen tiedote. Tiedotteet löytyvät tämän uutiskirjeen lisäksi myös aluehallintoviraston Internet-sivuilta osoitteesta: www.avi.fi/etela

Arvioinnin tulokset on koottu Peruspalvelut Etelä-Suomen alueella 2010 -raporttiin.
[Linkki raporttiin](#) (PDF 5 Mt)

Lisätietoja: Erikoissuunnittelija Aino Pyöriä, puh. 0400 754 077, aino.pyoria@avi.fi

Arviointikohteet: Yhteispalvelu

Yhteispalvelun merkitys palvelujen tarjoajana kasvussa

Viranomaiset ovat sisällyttäneet yhteispalvelun osaksi omia palvelukanaviaan ja erityisesti Kansaneläkelaitoksen palveluverkossa yhteispalvelun merkitys on kasvanut. Yhteispalvelupisteiden palvelun taso vaihtelee. Vakiopalveluvalikoimat ovat yleistyneet, mutta yhtenäistä palvelun tavoitetasoa ei vielä saavuteta.

Valtion paikallishallinnon palvelupaikkoja oli vuoden 2010 lopulla Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella kattavasti: 41 yhteispalvelupistettä ja 194 erillistä palvelutoimistoa. Alueella on kymmenen kuntaa, joissa ei ole tarjolla valtion paikallishallinnon keskeisiä palveluja kun vuonna 2009 määrä oli 13.

Yhteispalvelu on tapa tarjota julkishallinnon ja muita palveluja keskitetysti yhdestä paikasta. Yhteispalvelu sisältää asiakirjojen vastaanottamista ja luovuttamista, asioiden vireillepanoon ja käsitteilyyn liittyvää neuvontaa sekä sähköisten palvelujen käytön tukemista.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella sijaitsevien yhteispalvelupisteiden määrä on vuodesta 2009 vähentynyt kolmella. Uusia yhteispalvelupisteitä syntyi neljä. Lisäksi tilastoista poistui seitsemän yhteispalvelupistettä, jotka eivät täyttäneet yhteispalvelulain kriteerejä.

Valtion paikallishallinnon erillisten palvelupisteiden määrä on edellisvuodesta vähentynyt 14:llä. Valtion paikallisviranomaisten toimialueet ovat viime vuosina laajentuneet kun palveluntuottajat ovat resurssien vähetessä lopettaneet pieniä palvelupisteitään. Kuntaliitokset keskittävät kuntien palveluja kuntakeskuksiin. Palvelujen saavutettavuus ei ole kuitenkaan merkittävästi viime vuodesta muuttunut. Lopetetut palvelupisteet on joko korvattu yhteispalvelulla tai hallinnon omat palvelupisteet ovat 20 kilometrin etäisyydellä.

Jokaiseen kuntaan tulisi perustaa yhteispalvelupiste, elleivät valtion paikallishallinnon keskeiset palvelut ole muutoin saatavilla. Ministeriöiden, valtion viranomaisten, maakunnan liittojen ja kuntien pitää toteuttaa yhteinen yhteispalvelun toimeenpanosuunnitelma. Kaikkien keskeisten palveluntuottajien tulee tarjota yhteispalvelupisteissä vähintään viranomaisten määrittelemä vakiopalveluvalikoima.



Etäpalvelun käyttönoton myötä on yhteispalvelu-
pisteissä mahdollista tarjota kaikentasoisia palve-
luja, mukaan lukien asiantuntijapalvelut ja henki-
lökohtaista käyntiä edellyttävät palvelut. Palvelun-
tuottajien tulisi hankkia kaikkiin yhteispalvelupis-
teisiin asiakaspäätteet ja ottaa käyttöön ajanva-
rausmahdollisuus.

Lisätietoja: Suunnittelija Ritva Penttinen,
puh. 040 762 1948, [ritva.penttinen\(at\)avi.fi](mailto:ritva.penttinen(at)avi.fi)

Arviointikohde: Poliisitoimi

Poliisin hallintorakenteen uudistaminen ei vielä näy poliisitoimen tuloksissa

**Poliisin kenttätoiminnan valmiusajat ovat pa-
rantuneet vuoteen 2008 verrattuna. Rikosten
keskimääräinen tutkinta-aika on pidentynyt
viikolla, mutta vastaavasti selvitystaso on ko-
hentunut. Hälytyspalvelujen tuottamisessa
tulee lisätä viranomaisten välistä yhteistyötä
erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Rikostor-
junnan prosessien kehitystyötä on jatkettava.
Sähköinen asiointi parantaa lupapalvelujen
saavutettavuutta.**

Poliisitoimen ennalta ehkäisevässä toiminnassa
kuntien panos palvelujen tuottajana on tärkeä.
Pienemmissä kunnissa perheväkivaltailmiö on
vasta tulossa näkyviin. Suurempien kuntien osalta
vaikuttaa siltä, että ilmiön näkyväksi tuleminen ja
sen tunnistaminen on vasta meneillään.

Vaikka toimintavalmiusaika heikkeni useimmissa
alueen poliisilaitoksissa, koko Etelä-Suomen
aluehallintoviraston toimialueella keskimääräinen
toimintavalmiusaika parani hieman vuoteen 2008
verrattuna. Hallintorakenteen uudistumiseen liitet-
ty pelko siitä, että resurssit keskittyisivät keskus-
paikkakunnalle ja toimintavalmiusajat heikkenisi-
vät erityisesti syrjäseuduilla, ei toteutunut. Joissa-
kin poliisilaitoksissa kyettiin parantamaan toimin-
tavalmiusaika likimain koko alueella.

Poliisihallinnon organisaatiomuutos aiheutti tutkin-
taprosesseihin viivettä. Rikosten tutkinta-aika
piteni ESAVI:n alueella noin viikolla. Samalla ri-
kosten selvitysaste parani. Selvitysaste oli kuiten-
kin edelleen koko maan keskiarvoa heikompi.

Poliisin toimipisteitä oli koko maassa väestöön
nähdessä varsin kattavasti. Kahdenkymmenen kilo-
metrin säteellä poliisin toimipisteestä asuu noin

90 % kansalaisista. Osuus ei ole muuttunut vuo-
desta 2008. Etelä-Suomessa tilanne on koko
maata parempi, yli 96 % väestöstä asui 20 kilo-
metrin säteellä poliisiin toimipisteestä.

Ennaltaehkäisevässä toiminnassa poliisiin on pyrit-
tävä vaikuttamaan siihen, että kuntien tarjoamia
palveluja markkinoidaan aktiivisesti potentiaalisille
asiakkaille. Hälytyspalvelujen tuottamisessa on
lisättävä yhteistyötä eri viranomaisten kanssa
erityisesti harvaan asuttujen alueiden palvelujen
turvaamiseksi.

Rikostorjunnan prosessien kehitystyötä on jatket-
tava ja erityistä huomiota on kiinnitettävä syyttä-
jäyhteistyöhön, rikosten esikäsittelytoimintaan
sekä nuorten tekemien rikosten tutkintaan. Poliisin
lupapalvelujen saavutettavuutta parantaa sähköi-
nen asiointi, jonka lisääminen tulee olla lähivuosi-
en projekti.

Lisätietoja: Poliisitarkastaja Petri Marjamaa,
puh. 071 878 1764, [Petri.Marjamaa\(at\)poliisi.fi](mailto:Petri.Marjamaa(at)poliisi.fi)

Arviointikohteet:

**Nopean avun saanti (pelastustoimi)
Ennalta ehkäisevä toiminta (pelastustoimi)
Väestönsuojelun palvelut**

Hälytystehtävien määrä kasvussa, ennaltaehkäisevissä palveluissa suurta alueellista vaihtelua

**Pelastustoimen hälytystehtävät lisääntyivät
edellisvuodesta kaikilla pelastustoimen alueil-
la, mutta toimintavalmiusajoissa ei tapahtunut
oleellisia muutoksia. Erityiskohteiden palotar-
kastuksia tehtiin hieman edellisvuotta vä-
hemmän ja mm. asuinrakennuksiin suunnitel-
luista tarkastuksista toteutui vain puolet. Vä-
estönsuojajapaikkoja on kaupungeissa yleensä
riittävästi, mutta taajamien reuna-alueilla ja
maaseudulla heikommin. Pelastustoimen va-
listus- ja neuvontatyön määrällinen tavoite
saavutettiin vain osassa pelastuslaitoksista.**

Hälytystehtävien määrä kasvoi edellisvuodesta
kaikilla pelastustoimen alueilla. Toimintavalmius-
ajat eivät kuitenkaan heikentyneet merkittävästi.
Tehtävämäärän kasvu oli seurausta erityisesti
erheellisten palohälytysten sekä vahingontorjunta-
ja luonnononnettomuustehtävien lisääntymisestä.

Onnettomuuskohteet tavoitetaan keskimäärin
riskialueiden edellyttämässä toimintavalmiusajois-
sa. Erot tavoittamiseen kuluva ajassa vaihtelee



vat kuitenkin suuresti eri alueiden ja kuntien välillä. Palvelutavoite saavutettiin vaativimman I-riskialueen osalta ainoastaan Raaseporissa ja Mäntsälässä. Tilanne oli parempi II-riskialueella, jossa asetettu palvelutavoite saavutettiin noin puolessa kunnista. Riskialueella III tilanne oli huomattavasti parempi, ja tavoite jäi saavuttamatta vain muutamassa kunnassa.

Onnettomuusuhkien määrittelyssä sekä palvelutason mitoittamisessa tulisi hyödyntää entistä paremmin aiemmin tapahtuneista onnettomuuksista saatavaa tietoa. Pelastustoimintaa tulee suunnitella onnettomuuksia ennaltaehkäisevien toimenpiteiden rinnalla, jotta onnettomuusuhkiin kyetään vastaamaan tarkoituksenmukaisella tavalla, alueen tai kohteen erityispiirteet huomioon ottaen. Pelastustoiminnan voimavarojen ylläpitämiseksi tulee kiinnittää huomiota myös sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiin.

Palotarkastuksissa jäätiiin tavoitteista

Pelastustoimen painopisteen tulisi olla onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä. Ennaltaehkäisevien palvelujen tarjonnassa alueellinen vaihtelu on kuitenkin suurta.

Palotarkastuksilla on merkittävä asema onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä. Vuosittain tarkastettavia erityiskohteita tarkastettiin hieman edellisvuotta vähemmän, eli koko Etelä-Suomen alueella 75 %. Tarkastuksien suoritämäärissä on tapahtunut useilla alueilla viime vuosien aikana vähenemistä.

Lainsäädännön edellyttämä erityiskohteiden sadan prosentin tarkastusvelvoite saavutettiin ainoastaan Etelä-Karjalassa. Myös Päijät-Hämeessä (98 %), Itä-Uudellamaalla (97 %) ja Kymenlaaksossa (96 %) päästiin lähelle tavoitetta. Tilanne oli huonoin edellisvuosien tapaan Helsingissä, missä kohteista tarkastettiin vain 38 %.

Asuinrakennuksissa ja muissa harvemmin kuin kerran vuodessa tarkastettavissa kohteissa palotarkastuksia tehtiin vain noin puolet suunnitellusta (52 %).

Pelastustoimen valistus- ja neuvontatyön valtakunnallinen tulostavoite saavutettiin Uudellamaalla, Keski-Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa. Tavoitteesta jäätiiin vain jonkin verran Päijät-Hämeessä, Kanta-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa, mutta jo reilummin Helsingissä ja Länsi-Uudellamaalla.

Onnettomuuksien ehkäisytyössä tulisi keskittyä erityisesti sisältöön, vaikuttavuuteen, tilastointiin sekä riskien ja uhkien määrittelyyn. Työn toteuttamisessa kannattaa kokeilla rohkeasti uusia toimintatapoja ja menetelmiä.

Väestönsuojat toimintakuntoisina

Väestönsuojajapaikkojen asukaslukuun suhteutettu määrä vaihtelee paljon niin alueellisesti kuin kuntakohtaisesti. Väestönsuojajapaikat keskittyvät kaupunkeihin, taajamiin ja työpaikkojen yhteyteen. Puutetta suojajapaikoista esiintyy varsinkin taajamien reuna-alueilla ja maaseudulla.

Uusi pelastuslaki vähentää uusien väestönsuojien rakentamista. Jatkossa huomio tulee kiinnittää olemassa olevien väestönsuojien kunnostamiseen ja ylläpitämiseen, jotta ne saadaan pidettyä toimintakuntoisina.

Lisätietoja: Pelastustarkastaja Esa-Pentti Lukkarinen, puh. 0400 379 917, [esa-pentti.lukkarinen\(at\)avi.fi](mailto:esa-pentti.lukkarinen(at)avi.fi)

Arviointikohde: Perusopetuksen alueellinen saavutettavuus

Perusopetuksen saavutettavuus säilynyt aiempien vuosien tasolla

Perusopetuksen alueellinen saavutettavuus on edelleen hyvä useimpien lasten ja nuorten kohdalla, mutta kuntien väliset erot ovat suuria. Kuntarakenteessa tapahtuneet muutokset eivät ole toistaiseksi vaikuttaneet perusopetuksen alueelliseen saavutettavuuteen. Kuljettavien oppilaiden koulumatka-ajat pysyivät pääsääntöisesti lain sallimissa aikarajoissa.

Perusopetuksen alueellinen saavutettavuus oli edelleenkin hyvä useimmilla 7–15-vuotiailla lapsilla. Heistä suurin osa asui enintään viiden kilometrin etäisyydellä ikäluokkansa opetusta antavasta perusopetuksen koulusta. 7–12 -vuotiaiden ikäluokasta 96 % asui viiden kilometrin säteellä koulusta ja 13–15-vuotiailla vastaava osuus oli 87 %. Saavutettavuus vaihteli kunnittain. Väestömäärältään pienissä ja harvaan asutuissa sekä kaksikielissä kunnissa saavutettavuus jäi selvimmin keskiarvojen alapuolella.

Niin suomen- kuin ruotsinkielisessä perusopetuksessa vuosiluokkien 7–9 oppilasmäärät laskevat edelleen. Alempien vuosiluokkien oppilaiden määrä on kääntynyt kuitenkin jo nousuun, joten koko



oppilasmäärän arvioidaan pysyvän Etelä-Suomessa nykytasollaan lähivuosina ja lähtevän sen jälkeen uudelleen kasvuun.

Muutokset kouluverkossa jatkuvat ja etenkin 1–6-luokkien koulujen määrä vähenee myös tulevaisuudessa. Kuntarakenteessa tapahtuneet muutokset eivät ole vielä vaikuttaneet perusopetuksen alueelliseen saavutettavuuteen. Kouluverkon jatkuva sopeuttaminen toimintaympäristön ja oppilasmäärien vaihteluun on keskeinen tekijä verkon kehittämisessä lähivuosien aikana.

Kunta- ja palvelurakenteen uudistamishankkeella on ollut kuntien mukaan vain vähän vaikutusta kouluverkossa tapahtuneisiin muutoksiin. Kuntien tulisi kuitenkin lisätä tulevaisuutta ennakoivaa yhteistyötä perusopetuspalvelujen suunnittelussa, kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Koulumatka-ajat yleensä säädettyissä rajoissa

Kuljetusedun piirissä oli noin viidennes Etelä-Suomen alueen perusopetuksen oppilaista. Kuljettavien oppilaiden koulumatka-ajat pysyivät pääsääntöisesti lain sallimissa rajoissa. Ongelmat kuljetusoppilaiden työjärjestysten ja kuljetusaikataulujen yhteensovittamisessa pidensivät kuitenkin koulumatkoihin kuluva aikaa.

Kuntien tulisi huolehtia perusopetuksen järjestämisestä siten, että lasten ja nuorten koulumatka on mahdollisimman turvallinen ja lyhyt. Koulukuljetukset on myös järjestettävä oppilaiden turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla siten, etteivät he joudu odottamaan koulupäivän alkamista ilman valvontaa.

Lisätietoja:

Suomenkielinen opetustoimi:

Opetustoimen ylitarkastaja Kirsi Saarinen,
puh. 040 488 0533, kirsi.h.saarinen@avi.fi
Erikoissuunnittelija Aino Pyöriä,
puh. 0400 754 077, aino.pyoria@avi.fi

Ruotsinkielinen opetustoimi:

Erikoissuunnittelija Marita Lindqvist-Lagerbohm,
marita.lindqvist-lagerbohm@avi.fi

Arviointikohde: Toisen asteen koulutuksen alueellinen saavutettavuus

Joustavat ja monipuoliset opinnot turvattava oppilaitosten yhteistyöllä

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen saavutettavuus on keskimäärin hyvällä tasolla. Parhaiten sijoittuivat suoraan peruskoulusta lukioon hakeneet nuoret, heistä lähes kaikki saivat opiskelupaikan. Ammatilliseen koulutukseen pääsi 80 prosenttia nuorista, jotka hakivat koulutuspaikkaa heti peruskoulun päättämisen jälkeen.

Lukiokoulutusta oli tarjolla 93 prosentille 16-vuotiaiden ikäluokasta enintään 10 kilometrin etäisyydellä, ammatillisessa koulutuksessa luku oli 89 prosenttia. Ruotsinkielisen koulutuksen saavutettavuus pysyi jokseenkin ennallaan Uudellamaalla, mutta kohentui Itä-Uudellamaalla.

Etelä-Suomen alueella lukiokoulutuksen saavutettavuus oli edelleen hyvä; lukiokoulutusta enintään 10 kilometrin etäisyydellä oli tarjolla 93 prosentille 16-vuotiaiden ikäluokasta. Muutokset edellisvuoteen olivat melko vähäisiä ja nekin selittyvät pääosin ikäluokkamuutoksilla. Alle koko maan keskiarvon (86 %) jäivät Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Etelä-Karjalan maakunnat.

Myös ammatillisen koulutuksen alueellinen saavutettavuus oli hyvä; 89 prosentille ikäluokasta oli tarjolla ammatillista koulutusta enintään 10 kilometrin etäisyydellä. Koko maan keskiarvo oli 78 %. Valtakunnallinen keskiarvo alittui Kanta-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa. Enintään 30 kilometrin etäisyydellä ammatillisen koulutuksen opeuspisteestä asuvia oli 16-vuotiaiden ikäluokasta 97 %.

Kolmen eri koulutusalan opiskelupaikkoja enintään 10 kilometrin etäisyydellä oli tarjolla 83 %:lle ikäluokasta. Vastaava luku koko maassa oli 69 %. Etelä-Suomen alueen keskiarvoa nosti Uudenmaan korkea saavutettavuusluku. Kanta-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa valtakunnallinen keskiarvo alittui.

Parhaiten sijoittuivat suoraan peruskoulusta lukioon hakevat nuoret, sillä lähes kaikki Etelä-Suomen alueella peruskoulun päättäneet saivat koulutuspaikan lukioon. Paikan ammatillisessa koulutuksessa sai 80 % peruskoulun päättäneistä. Tilanne oli edelleen huonoin Uudellamaalla ja Päijät-Hämeessä.



Lukio-opinnot aloitetaan yleensä omassa maakunnassa. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen uusista opiskelijoista joka kymmenes aloitti opiskelun kotimaakuntansa ulkopuolella. Uusimaa vetää sekä lukiokoulutukseen että ammatillisen koulutukseen nuoria myös muista maakunnista.

Monipuolinen ja kattava kouluverkko turvattava

Koulutustarjonta tulee säilyttää toisen asteen koulutuksessa monipuolisena myös tulevaisuudessa ja myös kouluverkko tulee pitää seudullisesti kattavana. Yhteistyön tiivistäminen yli koulutusaste-, kunta- ja maakuntarajojen parantaa alueellista saavutettavuutta. Tavoitteena tulee olla oppilaitosten yhteistyössä järjestämät joustavat opinnot.

Koulutuksen mitoituksessa pitää huomioida maakunnan omien nuorten lisäksi perusopetuksen ulkopuolelta tulevien kasvava määrä. Erityisesti Uudellemaalle ja Päijät-Hämeeseen tarvitaan lisää toisen asteen ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja.

Toisen asteen ruotsinkielisen koulutuksen saavutettavuus on Uudellamaalla hyvä

Uudellamaalla 87 prosenttia ruotsinkielisistä nuorista tavoittaa lukion 10 kilometrin säteellä. Tulos on suhteellisen hyvä, sillä koko maan ruotsinkielisillä keskiarvo on 74 %. Itä-Uudellamaalla luku on maan keskiarvon tasolla, eli 74 %. Välimatkat ammatilliseen koulutukseen ovat pidemmät. Uudellamaalla ruotsinkielistä ammatillista peruskoulutusta on tarjolla 10 kilometrin säteellä 73 prosentille ja Itä-Uudellamaalla 59 prosentille nuorista. Tulokset ovat kuitenkin verraten hyviä, sillä ruotsinkielisten keskiarvo koko maassa on 61 % ja kaikkien 16-vuotiaiden 78 %. Etelä-Suomen tulokset ovat lisäksi hieman parantuneet edellisvuodesta.

Toisen asteen ruotsinkielisen koulutuksen saavutettavuus kuitenkin vaihtelee edelleen suuresti alueittain ja saavutettavuus on heikompaa kuin koko maan 16-vuotiailla keskimäärin. Etäisyyksillä mitattuna lukiokoulutus on paremmin saavutettavissa kuin ammatillinen peruskoulutus.

Kolme eri ammatillista koulutusala on kymmenen kilometrin säteellä yleensä heikosti saatavilla, mutta tilanne on suhteellisen hyvä, jos raja-arvona pidetään 30 kilometriä. Uudellamaalla 40 %:lle ruotsinkielisistä nuorista on tarjolla vähintään kolme ammatillista peruskoulutusala 10 kilometrin etäisyydellä kotoaan, kun ruotsinkielisten keskiar-

vo on 42 % ja koko maan keskiarvo 69 %. Itä-Uudellamaalla luku on 45 %. Laajemman koulutustarjonnan saavutettavuus on heikentynyt jonkin verran Uudellamaalla, mutta parantunut selvästi Itä-Uudellamaalla.

Uudellamaalla on kiinnitettävä huomiota ensisijaisesti ruotsinkielisen tarjonnan ja ruotsinkielisten valintamahdollisuuksien ylläpitämiseen. Itä-Uudellamaalla tarvitaan panostuksia etenkin ammattikoulutuksen saavutettavuuden säilyttämiseen nykytasolla. Erillisten kielisaarekkeiden tilanteeseen on tarpeen kiinnittää jatkossa erityistä huomiota.

PARAS-hankkeen vaikutuksia seurattava

Ruotsinkielisen ammatillisen peruskoulutuksen omistusrakenteet ovat muuttuneet viime vuosien aikana, osittain kunta- ja palvelurakennemuutosten myötä (PARAS-hanke). Koulutuksen järjestäjien monipuolinen omistusrakenne on pyrittävä turvaamaan myös vastaisuudessa. PARAS-hankkeen vaikutuksia ruotsinkieliseen kouluverkkoon on syytä seurata. Ruotsinkielisen koulutuksen edellytyksiä tulee tuoda esiin ja huomioida tähänastista enemmän PARAS-hankkeessa.

Verkko-opetuksen arvioinnille perusteet

Päivittäiselle koulutustoiminnalle tulisi osoittaa enemmän keinoja toiminnan näkyvyyden, arvioimisen ja kehittämisen edistämiseksi. Lisäksi tarvitaan eri etäopetusmuotojen ja verkko-oppimisen arviointia varten perusteita ja mittareita. Opetushenkilöstön sähköisten menetelmien taitaminen sekä toisen asteen erityisopetus edellyttävät panostuksia. Lisäksi integroitujen opetusryhmien toimivuutta etenkin ammattikoulutuksessa on edelleen tarpeen seurata.

Lisätietoja:

Suomenkielinen opetustoimi:

Erikoissuunnittelija Aino Pyöriä,
puh. 0400 754 077, [aino.pyoria\(at\)avi.fi](mailto:aino.pyoria(at)avi.fi)

Ruotsinkielinen opetustoimi:

Sivistystoimen ylitarkastaja Disa Widell,
puh. 040 350 2049, [disa.widell\(at\)avi.fi](mailto:disa.widell(at)avi.fi)



Arviointikohde: Nuorten osallistuminen ja kuuleminen

Nuoria ei kuulla kunnissa riittävästi

Nuorten osallistuminen ja kuuleminen eivät ole vielä koko kunnan asia, eikä nuoria kuulla kunnissa riittävästi. Nuorten osallistumis- ja kuulemismahdollisuudet on huomioitu heikosti kuntien strategioissa ja säännöissä. Samoin arvioinnin, tiedottamisen ja koulutuksen tilanne on heikko.

Nuorisolain 8 §:ssä määritelty nuorten oikeus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä oikeus tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa ei toteutunut kaikissa Etelä-Suomen kunnissa. Kunnissa nuorten vaikuttajaryhmä oli käytössä hie-man yli 70 prosentissa, kuulemisjärjestelmä hie-man yli 90 prosentissa, jokin aloitekanava noin 80 prosentissa ja nuorisotalotoimikunta tai muu vas-taava toimintatapa ainakin osassa kunnan nuori-sotaloista noin 70 prosentissa Etelä-Suomen kun-nista. Noin puolella kunnista oli käytössä kaikki edellä mainitut järjestelmät, mutta kahdella kun-nalla ei ollut sellaisia lainkaan.

Kunnat ovat kehittäneet nuorten osallistumis- ja kuulemismahdollisuuksia, mutta sekä viranhaltijat että nuoret kokevat, ettei nuoria kuulla kunnissa riittävästi. Nuoret pystyvät vaikuttamaan pääosin nuorisotoimeen ja kouluun liittyviin asioihin. Sekä viranhaltijat että nuoret itse toivovat aitoa kuule-mista ja myös sitoutumista kuulemiseen. Nuorten kuulemiseen toivotaan muun muassa säännöllisyyttä ja järjestelmällisyyttä sekä helposti lähestyt-äviä ja selkeitä kanavia.

Osallistumisesta ja kuulemisesta tulee luoda osa nuorten ja kunnan arkea. Jokaiseen kuntaan tulee luoda toimiva 5–17-vuotiaiden vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä, joka on rakennettu yhteis-työssä nuorten kanssa. Edustuksellisten järjes-telmien lisäksi on kehitettävä kaikkia nuoria kos-kevia osallistumisen ja kuulemisen muotoja. Osal-listumis- ja kuulemismahdollisuuksia tulee tarjota nuorten erilaisissa ympäristöissä ja eri hallintokun-tien tulee huomioida nuorten osallistuminen ja kuuleminen päätöksenteon eri vaiheissa.

Nuorten osallistumis- ja kuulemismahdollisuuksien edistäminen tulee kunnissa kirjata kuntastrategi-aan, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan asiakirjaan ja nuorten osallistumis- ja kuulemismahdollisuuksia tulee arvioida vuosittain. Arviointiin tulee ottaa mukaan

kunnan johto ja henkilöstö, luottamushenkilöt sekä nuoret.

Tiedottamista nuorille tulee lisätä joka vaiheessa, ja tiedotuksessa tulee hyödyntää monipuolisesti eri kanavia. Myös nuorten, kunnan johdon ja hen-kilöstön sekä luottamushenkilöiden koulutusta tarvitaan lisää.

Lisätietoja: Ylitarkastaja Pia Tasanko,
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-
keskus, puh. 050 328 9761
[pia.tasanko\(at\)ely-keskus.fi](mailto:pia.tasanko(at)ely-keskus.fi)

Arviointikohde: Maakuntakirjastotoiminta

Maakuntakirjastojen kehittämis-toiminta vaihtelee alueittain

Maakuntakirjastojen kirjastoasetuksen mu-kaisten tehtävien toteutuminen vaihtelee alu-eittain. Maakuntakirjastotoimintaa tulisi kehit-tää edelleen osana kirjastotoimen kehittämis-tä.

Etelä-Suomessa maakuntakirjastoina toimivat vuonna 2010 Espoon, Hämeenlinnan, Kouvolan, Lahden, Lappeenrannan ja Porvoon kaupunginkir-jastot. Maakuntakirjastojen tehtävänä on tukea oman maakuntansa kirjastoja, perehdyttää niiden henkilökuntia uusiin toimintamuotoihin ja välittää kaukolainoja. Tehtävät on määritelty kirjastoase-tuksessa ja maakuntakirjastot saavat tähän toi-mintaan valtiolta erityisavustusta.

Kuntamuutokset, uudet yhteistyöalueet ja tietö-tekniikan kehittyminen ovat muuttaneet maakun-takirjastojen toimintaa. Kirjastot ovat muodosta-neet kirjastokimppoja, jotka tekevät osin samoja tehtäviä maakuntakirjastojen kanssa. Osa palve-luista tuotetaan valtakunnallisesti, mikä lisää pääl-lekkäisyyttä. Näistä syistä maakuntakirjastojen kirjastoasetuksen mukaisten tehtävien toteutumi-nen vaihtelee alueittain.

Kirjastoasetuksessa määriteltyt maakuntakirjasto-
jen tehtävät ovat osin vanhentuneita. Alueelliselle kirjastotoiminnalle ja sen kehittämi-selle on edelleen selkeä tarve. Tarvitaan valta-kunnallinen kokonaisuusalueellisesta kirjasto-toiminnasta, kunnan ja valtion sopimusmenettelyä on tarkennettava ja alueellista kirjastotoimintaa koskeva lainsäädäntö on uudistettava osana kir-jastolainsäädännön kokonaisuudistusta.



Lisätietoja:

Sivistystoimentarkastaja Kristiina Kontiainen,
Uudenmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristö-
keskus, puh. 040 524 9960,

Erikoissuunnittelija, Marjaterstu Kursu,
Uudenmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristö-
keskus, puh. 040 488 0479
[etunimi.sukunimi\(at\)ely-keskus.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi)

Arviointikohde: Liikuntatoimi

Liikuntapaikkojen käyttövuoro- politiikka edistämään eri ryhmien liikuntakäyttämistä

Lasten ja nuorten liikunnan edistäminen on keskeisin tavoite kuntien liikuntapaikkojen käyttövuoroja jaettaessa. Liikuntapaikkojen tarjonnan ja kysynnän yhteensovittamista edistäisi käyttövuoropolitiikan liittäminen osaksi laajaa liikuntastrategiaa. Tällä hetkellä käyttövuoroja jako perustuu useimmiten vakiintuneeseen käytäntöön.

Virallisesti hyväksytyjä kirjallisia liikuntapaikkojen käyttövuorojen jakoperusteita oli Etelä-Suomen alueella ainoastaan 43 %:ssa kunnista. Lopuissa kunnissa liikuntapaikkojen käyttövuorot jaettiin yleensä vakiintuneen käytännön perusteella. Keskeisin tavoite liikuntapaikkojen käyttövuorojen jakamisessa oli lasten ja nuorten liikunnan edistäminen. Liikuntapaikkojen käyttövuorojen jaon merkittävimmät ongelmat olivat suuri kysyntä viikon iltavuoroista ja vuorojen vähäisyys suhteessa kysyntään.

Tavoitteena on, että kunnat laativat virallisesti hyväksytyt liikuntapaikkojen käyttövuorojen jako-
perusteet, joita sovelletaan kaikkiin kunnan omistamiin liikuntapaikkoihin. Liikuntapaikkojen käyttövuoropolitiikka tulee liittää osaksi laajempaa strategiaa, jossa on tiedostettu käyttövuorojen vaikutukset eri ryhmien liikuntakäyttämiseen. Mikäli käyttövuoropolitiikkaan tehdään muutoksia, tulee niiden vaikutusta kuntalaisten liikuntakäyttämiseen aktiivisesti seurata.

Lisätietoja:

Sivistystoimentarkastaja Ilpo Piri, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
puh. 040 573 9622, [ilpo.piri\(at\)ely-keskus.fi](mailto:ilpo.piri(at)ely-keskus.fi)

Arviointikohde: Liikennepalvelut

Lainsäädännön uudistuksilla ei toistaiseksi vaikutusta liikennepalveluiden tarjontaan

Joukkoliikennelain ja Euroopan yhteisön palvelusopimusasetuksen voimaantulon vaikutuksia joukkoliikennepalveluihin ei ole vielä nähtävissä. Joukkoliikenteen palvelutason heikentyminen näkyy etenkin haja-asutusalueiden palveluissa.

Joukkoliikenteen vuorotarjonta väheni Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella vuonna 2010. Lakkautettujen vuorojen määrä ei poikennut kuitenkaan olennaisesti edellisvuosista. Joukkoliikennelain ja Euroopan yhteisön palvelusopimusasetuksen voimaantulon vaikutuksia olemassa oleviin joukkoliikennepalveluihin ei voitu nähdä näin lyhyellä tarkastelujaksolla. Myöskään hallinto- ja palvelurakennemuutoksella ei ollut vaikutuksia joukkoliikennetarjontaan.

Joukkoliikenteen peruspalvelutasossa on edelleen puutteita. Joukkoliikenteen vuorotarjonta heikenee joka vuosi ja karsinnat kohdistuvat erityisesti harvemmin asutuille alueille. Peruspalvelutasoksi katsotaan julkisen liikenteen tarjonta, joka mahdollistaa kohtuulliset työ-, opiskelu- ja asiointiyhteydet kuntakeskuksista alueen keskuskaupunkiin.

Lisärahoitus ja suunnitteluyhteistyö välineiksi joukkoliikennepalvelujen hankinnan tehostamiseen

Liikenteen järjestäminen peruspalveluiltaan puutteellisille yhteysväleille vaatii lisärahoitusta. Koska käytettävissä oleva rahoitus ei ole lisääntynyt kuljetuskustannusten nousun mukaisesti tai on suoranaisesti vähentynyt, joudutaan vuorotarjontaa jatkuvasti karsimaan. Tulevaisuudessa suunnitteluyhteistyön merkitys viranomaisten, liikenteenharjoittajien ja asukkaiden välillä korostuu, jotta joukkoliikennepalveluja voidaan hankkia mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Lisätietoja:

Joukkoliikenteen asiantuntija Laura Langer,
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-
keskus, puh. 040 5725 191

Joukkoliikennevastaava Tuomas Talka, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
puh. 040 591 2433
[etunimi.sukunimi\(at\)ely-keskus.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi)



Arviointikohde: Talous- ja velkaneuvonnan saatavuus

Joka toisessa talous- ja velkaneuvontayksiköissä jonotusaika yli 60 päivää

Talous- ja velkaneuvonnan jonotusajat ylittivät suositusrajat joka toisessa neuvontayksikössä Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella. Pääkaupunkiseudun kaikkien kolmen yksikön jonot olivat kuitenkin lyhentyneet edellisvuodesta. Väestöpohja yhtä henkilötyövuotta kohden vaihteli suuresti eri neuvontayksiköissä. Lisäksi yksiköiden toimintatavoissa oli suuria eroja.

Talous- ja velkaneuvontapalvelujen saatavuus oli Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella varsin huolestuttava. Vain joka toisessa yksikössä jonotusajat alittivat tavoitteellisen enimmäisrajan, joka oli 60 päivää. Muualla maassa lähes kaikissa yksiköissä päästiin jonotusaikatavoitteeseen. Pääkaupunkiseudun kaikkien kolmen yksikön jonot olivat kuitenkin lyhentyneet edellisvuodesta. Sen sijaan erityisen huolestuttava tilanne oli Lahden ja Kotkan yksiköissä. Ensikäynnille pääseminen ei ole ollut riittävän nopeaa myöskään Riihimäen ja Lappeenrannan neuvonta-alueilla. Jonotusajat eivät anna kokonaiskuvaa palvelujen saatavuustilanteesta. Toimintatavoissa on paljon eroja. Lisäksi pienet yksiköt ovat varsin haavoittuvia ja ajanvarauksissa voi tapahtua katkoksia yksiköissä esimerkiksi lomien vuoksi.

Valtion korvaus kattoi 64 % talous- ja velkaneuvonnan kustannuksista Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella vuonna 2009. Valtion rahoituksen niukkuus ja epävakaisuus on ollut suuri ongelma erityisesti Etelä-Suomessa. Rahoitusongelmat kärjistyvät, kun vapaaehtoinen kuntarahoitus vähenee. Se heijastuu välittömästi talous- ja velkaneuvojien työsuhteiden kestoon, osaavien työntekijöiden rekrytointiin, neuvontapalvelujen tarjontaan sekä toiminnan kehittämiseen.

Kuntien hallinnolliset yhdistymiset ja palvelurakennemuutokset eivät vielä ole vaikuttaneet kansalaisten talous- ja velkaneuvontapalvelujen saatavuuteen. Sopimuskunnat ovat kuitenkin selvästi aikaisempaa halukkaampia laajentamaan toimialueita. Maakuntapohjainen aluejakomalli voisi olla hyvä ratkaisu muualla paitsi Uudellamaalla. Tavoitteena tulee olla palvelujen saatavuuden tasapuolisuus ja yhdenmukaisuus. Suuremmat yksiköt mahdollistaisivat myös kattavamman kehittämistoiminnan.

Uudistuksia tulossa

Velkajärjestelylain uudistamista pohtinut työryhmä on juuri jättänyt esityksensä. Tuleva lakiuudistus sekä hallitusohjelma linjaavat, kenen toimesta, millä tavoin ja millaisella aikataululla nykyistä järjestelmää lähdetään muuttamaan. Todennäköistä joka tapauksessa on, että talous- ja velkaneuvojien tehtäviin tulee muutoksia. Valtion korvausmäärärahat tulisi saada tasolle, jolla palvelujen tuottaminen voidaan tarkoituksenmukaisesti hoitaa.

Lisätietoja:

Ylitarkastaja Helena Sundberg,
puh. 040 570 7235, [helena.sundberg\(at\)avi.fi](mailto:helena.sundberg(at)avi.fi)

Arviointikohde: Eläinlääkintähuolto

Eläinten terveyden valvonta ja eläinsuojeluvalvonta kaukana tavoitteista

Eläinten terveyden valvonnan ja eläinsuojeluvalvonnan toteutuminen jäivät kauas lakisääteisistä velvoitteista. Viime vuonna kunnissa yli 40 prosenttia eläinten terveydenhuoltokäynneistä jäi tekemättä. Ilmoituksenvaraisista eläintenpitopaikoista tarkastettiin vain runsas kymmenesosa. Uudelleentarkastus oli tehty ainoastaan vajaassa neljänneksessä niistä paikoista, jotka olivat aiemmin saaneet määräksiä korjata eläintenpitoon liittyviä puutteita.

Säännöllisen eläinsuojeluvalvonnan kattavuus kunnissa jäi kauas tavoitteesta. Ainoastaan 12,5 % oli tarkastettu niistä eläintenpitopaikoista, jotka piti tarkastaa vuosittain. Ongelmatapauksissa puutteiden korjaamista ei myöskään valvota riittävästi. Ainoastaan runsas 23 % niistä eläintenpitopaikoista, jotka olivat saaneet määräksiä korjata eläintenpitonsa kuntoon, oli käyty tarkastamassa uudelleen määräajan päätyttyä.

Myös lampaiden ja vuohien TSE-tautien valvonta oli puutteellista. Viime vuonna oli tarkastettu ainoastaan 44 % niistä kohteista, jotka on tarkastettava vuosittain.

Yli 40 prosenttia eläinten terveydenhuoltokäynneistä jäi tekemättä

Kunnallisia eläinlääkintäpalveluja ei ole tarjolla läheskään riittävästi, sillä yli 40 % eläinten terveydenhuoltokäynneistä jäi tekemättä. Kuntien ja



maakuntien välillä oli myös huomattavia eroja palvelujen saatavuudessa.

Pakollisten terveystarkkailuohjelmien noudattamista tulee valvoa tehokkaammin sekä kunnissa että aluehallinnossa. Kuntien pitää varata riittävästi henkilöstöä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan. Sen lisäksi eläinlääkintähuoltolain mukainen keskitetty puhelinpäivystys pitäisi saada toimimaan. Viime vuonna järjestelmä toimi vain vajaassa neljänneksessä päivystysalueista.

Lisätietoja:

Läänineläinlääkäri Tapani Parviainen,
puh. 0400 818 311, [tapani.parviainen\(at\)avi.fi](mailto:tapani.parviainen(at)avi.fi)

Arviointikohde: Elintarvikevalvonta

Riskinarviointiin perustuva suunnitelmallinen elintarvikevalvonta toimii alle puolessa valvontayksiköistä

Riskinarviointiin perustuva suunnitelmallinen elintarvikevalvonta jäi toteutumatta useammassa kuin joka toisessa valvontayksikössä Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella viime vuonna. Ennakkosuunnitelman mukainen valvonta toteutui lähes kokonaan ainoastaan yhdessä valvontayksikössä. Yli 40 prosenttia kaikista viime vuonna tehdyistä elintarviketarkastuksista oli suunnitelman ulkopuolisia. Uusien yhteistoiminta-alueiden muodostaminen ei ole vielä tehostanut elintarvikevalvontaa.

Elintarvikevalvonta toteutui pääsääntöisesti ainoastaan 11:sta Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen 25:stä valvontayksiköstä. Valvonta toteutui suunnitellusti ainoastaan yhdellä valvontaluokalla. Valvontasuunnitelman ulkopuoliset tarkastukset vaativat runsaasti henkilöstöresursseja. Elintarvikevalvonnassa tarkastuksiin käytettiin noin neljäsosa kokonaistyöajasta.

Uusien yhteistoiminta-alueiden muodostaminen ei ole vielä tehostanut elintarvikevalvontaa. Valvontaan erikoistuminen ei myöskään vielä toteudu kaikissa ympäristöterveydenhuollon yksiköissä.

Valvonnan avoimuutta lisätään

Syyskuun alussa voimaantuleva laki velvoittaa elintarvikealan toimijat julkistamaan valvontaviranomaisen tarkastusasiakirjat. Velvoite ei kuiten-

kaan koske alkutuotannon toimijoita. Valvonnan avoimuuden lisääminen mahdollistaa sen, että kuluttaja voi tarkastustulosten perusteella tehdä omia valintojaan.

Alueen riskikohteet huomioitava henkilöstömitoituksessa

Henkilöstömitoituksessa on tärkeää ottaa huomioon alueen riskikohteet. Tarkastussuunnitelman on perustuttava valvontakohteiden todelliseen riskiin, eikä esimerkiksi henkilövoimavarojen määrään. Lisää henkilöstöä ja erikoistumista tarvitaan myös uusissa, yhdistymisen kautta syntyneissä valvontayksiköissä. Elintarvikevalvonnan voimavarojen riittävä määrä eri yksiköissä on tärkeää myös alueellisen tasa-arvon kannalta.

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioitaessa voimavarojen puuttumisesta on tärkeää tiedottaa myös elintarvikevalvonnasta vastaavalle lautakunnalle.

Lisätietoja:

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja
Arja-Leila Fagerholm, puh. 0400 959 409

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja
Leena Suontama, puh. 040 829 0813
[etunimi.sukunimi\(at\)avi.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)avi.fi)